

Константин VII Порфирогенит

ДАШЧАНИ ГРАД

Најстарија српска црква до сада пронађена, Порфирогенитов Дестиникон или нешто друго? – Марко Поповић о првим резултатима истраживања Градине у Врсеницама

На стеновитом узвишењу од хиљаду и триста метара надморске висине, са кога се пружа поглед на широко сјеничко поље, налази се највећа археолошка загонетка постављена овога лета – Градина у Врсеницама. Приликом археолошког претраживања општина Тутин и Сјеница, још 1987. године су испитани трагови свих утврђења на овом простору. На Градини је пронађено средњевековно насеље подигнуто на остацима касноантичке тврђаве.

Пре две године Марко Поповић, научни саветник Археолошког института Српске академије наука и уметности, у сарадњи са музејом Рас из Новог Пазара, започео је систематска ископавања у Врсеницама. О резултатима првих истраживања доктор Марко Поповић је говорио пре неколико дана на предавању „Градина у Врсеницама – Порфирогенитов Дестиникон”, одржаном у свечаној сали САНУ.

Храм и брвнаре

Да је реч о локалитету од изузетног значаја говоре три културна слоја која су овде откривена. Најстарији слој потиче из четвртог и са почетка петог века наше ере, из времена када је утврђење и подигнуто. Прво су настали бедеми, у каснијем периоду појачани са још једним, ширим, зиданим прстеном. Средњи културни слој припада крају петог и шестог, а најмлађи средњем веку. Ко год да су били житељи Градине сигурно је да их из тврђаве није отерло само паљење и пожар, већ и тектонски поремећаји чији су трагови утврђени.

Симеон Велики и Константин VII Порфирогенит

„У унутрашњости бедема касноантички слој још није истражен, мада имамо индикације о неким објектима – једној цистерни у чијем шуту су пронађени делови жишка из VI века и о једној грађевини која је негирана каснијом, средњовековном црквом. Керамика је настала у распону од IV до VI века, а пронађен новац потиче са краја IV века. Ту су и чешљеви, коштане оплате, копља, копче – карактеристични налази за касну антику”, рекао је Марко Поповић.

Градина је једна од свега три касноантичке одбрамбене тврђаве (пored Раса и Постења) на којима је обновљен живот у средњем веку. Из овог периода потичу трагови четири, пет брвнара, једне мање зидане куће и цркве чија апсида нарушава и прелази преко касноантичког бедема. Ова црква је крајње скромно грађена, али по својим димензијама (14 x 7) представља за своје време релативно велики храм. Оно што је чини драгоценом су предмети нађени у њој. То је богат репертоар керамике из друге половине деветог и из десетог века, рађене у локалним радионицама, без иједног комада који је увезен (за разлику од керамике нађене у Расу и Постењу)! Алат, оружје, ножеви, посебно стреле подсећају на панонске, северније налазе. Пронађена су и звона, вероватно употребљавана за упозоравање, сигнализацију.

Дуго тражени град

„По свему, црква припада деветом, десетом веку и ондашњој Србији. Али, то је исувише крупан резултат и не смемо да журимо са закључком. Основно питање је шта Градина у ствари представља”, истиче Марко Поповић.

Златник са ликом Константина VII Порфирогенита

Византијски цар Константин Порфирогенит (X век) у једном свом спису помиње шест српских утврђења. Једно од њих је и Дестиникон или Достеника. Дуго се трагало за његовом локацијом. Сада постоје озбиљни разлози за претпоставку да је Градина тврђава коју је као столично српско место покушао да освоји Клонимир, отац Чаславов и коју Порфирогенит назива Дестиникон. Топонимија овога пута није од велике помоћи археолозима јер реч „Дестиникон” нема ничега заједничког са речју „Врсенице” (врх Сјенице). Али, ако се у корену открије словенско „доска” (даска), по предлогу научника присутних на предавању доктора Марка Поповића, и повеже са траговима изгорелих брвнара, Градина врло лако може постати Дашчани град или дуго тражена Достеника.

Светлана Марковић